

Výsledky veřejné konzultace „Výkon vysněné profese bez bariér“

Dne 1. 10. 2012 vyhlásilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy veřejnou konzultaci s názvem „Výkon vysněné profese bez bariér“, která probíhala až do konce roku 2012. Jejím hlavním účelem bylo zjištění názoru veřejnosti na požadavky k výkonu jednotlivých povolání a činností stanovených našim právním řádem a následné odstranění těch, které budou hodnoceny jako nepřiměřené a neadekvátní. Zájemci se mohli vyjádřit prostřednictvím krátkého dotazníku, který byl spolu s informačními materiály k nalezení na internetových stránkách ministerstva. Za dobu trvání veřejné konzultace jsme obdrželi celkem 243 reakcí. Shrnutí jejich obsahu je ve stručnosti vyjádřen v následujícím textu spolu s přílohami v podobě tabulek či grafů a v současné době slouží jako podklad pro jednání s jednotlivými kompetentními úřady o možnostech změny právní úpravy regulace jednotlivých profesí.

Z došlých reakcí vyplývá, že přístup k jednotlivým povoláním je právními předpisy upraven v dostatečném množství (34%), někdy až nadbytečně (24%). Většina respondentů (celých 91%) považuje tuto právní úpravu v různé míře za nepřehlednou a orientuje se v ní s většími nebo menšími obtížemi.

Dle vyjádření veřejnosti je zřejmé, že není žádoucí zásadní snižování požadavků na výkon jednotlivých profesí, popř. jejich úplná plošná deregulace. Navrhovaný **posun** v právní úpravě by měl být především **od upřednostňování formálního vzdělávání k důrazu na praxi, zjednodušení a zpřehlednění stanovených podmínek**, při současném **zajištění vysoké úrovně kvality** pracovníků. V současné době je kladen důraz především na formální vzdělání, které často nemůže být nahrazeno ani mnohaletou praxí v oboru. **Potřebná kvalita poskytovaných služeb by neměla být zajišťována pouze vysokými nároky na vzdělání, ale i jinými kontrolními mechanismy.** Mezi navrhovanými nástroji jsou např. stanovení základních minimálních požadavků na výsledné produkty, zintenzivnění kontrol dodržování platných zákonů, vytváření správných praxí, záznamy referencí apod.

V obdrženích reakcích byly zastoupeny dva různé názory na míru požadavku formálního vzdělání při výkonu regulovaných profesí. První názor prosazuje ponechání či zpřísnění požadavků na vzdělání. Profese by mohly vykonávat pouze osoby s odborným vzděláním, což by dle respondentů mělo zaručit kvalitní poskytování služeb. Druhý názor zastává teorii, že v případě některých profesí samotné vzdělání nezaručí poskytování kvalitních služeb a jeho plošné vyžadování by mohlo být dokonce kontraproduktivní. Není důvod, aby lidé, kteří dané oblasti rozumí, baví je a chtějí ji vykonávat, byli nuceni doplňovat si vzdělání, které jim již nepřinese žádné nové informace ani zkušenosti a bude pro ně časově a finančně náročné. Příliš vysoké požadavky na vzdělání by také mohly výrazně omezit fungování volného trhu. Profesi by legálně vykonávalo méně lidí, byla by tudíž menší konkurence, která by měla vliv na zvýšení cen a v konečném důsledku i snížení kvality poskytovaných služeb. Je tedy důležité zachovat rovnováhu mezi požadavky na přístup k profesi a požadavky na výsledné poskytované služby.

U **pedagogických pracovníků** je dle respondentů veřejné konzultace největší potenciál pro změnu, tedy pro akceptování praxe jako alternativy k formálnímu vzdělávání. V současné době si pedagogičtí pracovníci, kteří nemají vystudovaný magisterský studijní program v oboru pedagogiky, musejí své vzdělání doplnit minimálně bakalářským studiem

pedagogiky. Dle názoru veřejnosti by mělo být toto vzdělání nahraditelné několikaletou praxí na pozici pedagoga, popř. složením zkoušky. Dalším problémem je malá propustnost mezi jednotlivými typy učitelů. Ani zde zákon nepočítá s možností uznání praxe. Pokud by tedy učitelka prvního stupně základní školy s několikaletou praxí, chtěla učit v mateřské školce, musela by si doplnit celé své odborné vzdělání. Obdobnou propustnost je do budoucna nutné zavést mezi jednotlivými právními profesemi spolu s větším důrazem na praxi v rozličných odvětvích práva.

Obdobná situace je např. u profese **sportovního trenéra**, který pro výkon své profese musí mít středoškolské vzdělání s maturitou a následně vystudovat trenérství na vysoké škole. Neexistuje zde možnost složit zkoušku, která by ověřila potřebné znalosti a zájemce musí absolvovat několikaletý vzdělávací proces. Pokud se tedy někdo od mládí věnuje vrcholovému sportu, je úspěšný a vzhledem ke své vyčerpávajícímu tréninku a sportovními úspěchy nestuduje vysokou školu, popř. nesloží maturitní zkoušku, nemůže po ukončení své kariéry předávat cenné zkušenosti jiným sportovcům, dokud nedokončí potřebná studia. Jedním z nabízených řešení by bylo zavedení možnosti uznání praxe, s následnou odbornou zkouškou. Naopak se trenérem může stát absolvent vysoké školy v daném oboru, který tyto cenné zkušenosti bude během let teprve získávat. Nespokojenost je i s právní úpravou obdobné profese **poskytovatel tělovýchovných služeb**.

Důležitost praxe je zmiňována také v souvislosti se samotným vzděláváním. Především u učebních oborů jako **kosmetička**, **kadeřnice** a dalších by respondenti ocenili, kdyby byl kladen větší důraz na praktickou výuku, která by studenty dobře připravila na samotný výkon povolání. Studenti by se v praktické části měli učit nejen základnímu umění své profese, ale měli by znát i nové trendy, popř. se více účastnit stáží aby byli okamžitě po ukončení školy schopni obstát v konkurenčním prostředí.

Mezi další profese, jejichž úprava je také vnímána jako problematická, patří např. profese **soukromého detektiva**, kdy je právní úprava dle názoru respondentů nevhodná, protože pro zřízení živnosti postačí získat profesní kvalifikaci detektiv koncipient. I u této profese by měl být kladen větší důraz na praxi. Další zmiňovanou profesí je **zprostředkovatel práce**. Opět i v tomto případě je kritizována skutečnost, že je velmi omezená možnost uznatelné praxe. Ta nemůže být získána v oblastech, kde se zprostředkováním práce přichází dotýčný běžně do styku, ale není to činnost, pro kterou je zprostředkování povoleno (např. personální oddělení společnosti). Povolení musí být navíc každé tři roky obnovováno a vždy je povinnost platit s tím spojené poplatky. U dalších profesí bylo kritizováno, že mnohaletá praxe v obdobném oboru, který nelze vykonávat bez znalostí potřebných k výkonu jiné profese, nenahradí formální vzdělání pro tuto regulovanou profesi (např. auditor). Dalším příkladem, kdy je požadováno pouze formální vzdělání bez ohledu na získanou praxi, je příslušník bezpečnostních sil, který musel po deseti letech odejít ze služebního poměru, protože neměl maturitu. Jeho cenné zkušenosti nemohly vyrovnat absenci povinné maturitní zkoušky.

Svoji **nespokojenost** respondenti vyjádřili s **živnostenským zákonem**, ve kterém postrádají bližší specifikaci některých živností (modelářství), nebo živnosti neodpovídají aktuálním potřebám trhu. **Zákonu o pedagogických pracovnících** bylo vytýkáno především to, že (jak již bylo uvedeno výše) neuznává praxi. Jako nepřehledný byl mj. hodnocen i **vinařský zákon**. Z původně jednoduchého a přehledného předpisu se během několika

novelizací stal text s množstvím odkazů na evropskou legislativu, díky kterým se podstatně ztížila možnost orientace v zákonu.

Jedna z připomínek ve veřejné konzultaci se týkala také přístupu ke vzdělání a nutnosti propagace méně vyhledávaných oborů. Mělo by dojít k propagaci oborů, které jsou v současné době žáky méně vyhledávané, avšak zaměstnavatelé pociťují nedostatek kvalifikovaných pracovníků (např. **slévárenství, dřevomodelářství, kovomodelářství**). K některým profesím naopak chybí nabídka vzdělání, jako např. **čištění a praní oděvů**.

Veřejná konzultace přinesla velké množství postřehů z různých oblastí týkajících se regulovaných profesí. Pomohla identifikovat problémy, které veřejnost vnímá jako nejvíce aktuální a její výsledky budou sloužit pro navrhování dalších změn v této oblasti.

Z obdržených reakcí vyplynul **jednoznačný obecný požadavek na systemizaci regulace** jednotlivých profesí, a to zejména s ohledem na povolání, jejichž právní úprava je roztříštěna do několika různých předpisů. Bylo by vhodné naopak takovouto **právní úpravu sjednotit** tak, aby byly všechny požadavky snadno dohledatelné. Jednotlivé předpisy by na sebe měly navazovat popř. se doplňovat. Z pohledu respondentů je nutné stručně a jasně definovat náplň profese a činnosti, které je možné v rámci kvalifikace vykonávat. **Legislativa** by měla také **pružně reagovat na dynamický vývoj** v některých oblastech tak, aby korespondovala jak s možnostmi osob vykonávajících profese, tak s očekáváním příjemců jejich služeb. **Větší důraz** by měl být kladen na **praxi** pracovníků vedle požadavků na formální vzdělání. Zároveň bychom se měli zaměřit na zdokonalení kontrolního systému v průběhu výkonu profese, tedy na dodržování platných předpisů, nikoliv pouze na regulaci počátečních (vstupních) požadavků.

Všem respondentům děkujeme za projevený zájem k dané problematice, vyjádřený vyplněním dotazníku. Pomůže nám nasměrovat zamýšlené změny tak, aby byly pro veřejnost co nejvíce přínosné.

Ukázky některých reakcí:

„Jsem středoškolská učitelka, vychovávající 3 malé děti, momentálně registrovaná na ÚP, protože po ukončení mateřské dovolené se přes všechnu snahu neměla kam vrátit do zaměstnání. Vzhledem k tomu, že podpůrná částka je vypočítávána z posledních 2 let, tj. z období mateřské dovolené, je neskutečně nízká. Rekvalifikace úřad nenabízí, nejsou, našla jsem si tedy svou cestu v podobě kurzů o.s. Prostor pro rodinu. Ty ale končí až po téměř tři čtvrtě roce, já potřebuji zaplatit nutné výdaje dnes. Proto jsem si chtěla založit dětskou skupinu, v níž bych se starala o malé děti. Bohužel to není možné, má kvalifikace pro živnost vázanou je nepostačující. Přitom mám praxi jak pedagogickou, tak rodičovskou. Zřízení školy soukromé je ještě těžší. A jako bonus celého mého urputného hledání zaměstnání je zjištění, že je nám mnohdy vysokoškolský titul na obtíž, protože v očích případných zaměstnavatelů jsme jen fluktuanti, kteří pozici za 13tis. Kč při první lepší příležitosti opustí. Ještě nikdy jsem se nesetkala s takovým přetlakem univerzitně vzdělaných lidí na post, který požaduje nižší vzdělání a pochopitelně nabízí i nízké platy. Realita je opravdu surová a pro ženy, maminky zvlášť.“

„Jako bývalý profesionální sportovec si musím udělat maturitu a pak studovat trenérství na FTVS a než vystuduji, tréninkové trendy už budou zase třeba jiné. Každý sportovec, který

dělal sport, dokázal se sám (nebo s pomocí trenéra, -ů) připravovat a měl výsledky, má spoustu cenných zkušeností, které může využít (a předat) jako trenér od mládeže po reprezentaci. Samozřejmě je potřeba se nadále vzdělávat, ale k čemu je trenérovi literatura 18. stol. nebo rodinné právo, když by měl navštěvovat odborné semináře se světovými trenéry a psychology.“

„Jde o profese týkající se sektoru sportu a fitness. Jednotlivé pracovní pozice a jednotlivé odbornosti jsou zastaralé. Fitness sektor je mladé obchodní prostředí a pro pochopení je nutné do schvalovacích orgánů obsadit profesionály v oboru a odborníky na sport a ne úředníky.“

Veřejné konzultaci však předcházelo několik důležitých kroků, které jsme po jednání a konzultaci s ostatními resorty učinili:

- **Smazání ředitelských profesí v gesci MŠMT z Databáze regulovaných profesí v ČR**
- **Sloučení profesí Kapitánů** v gesci Ministerstva dopravy a Státní plavební správy.
Například: místo rozdělení kapitánů na I., II., III. a IV. třídu a podle hrubé prostornosti lodě jsme přešli na logičtější rozdělení: Kapitán lodě pro vnitrozemskou plavbu a Kapitán lodě pro námořní plavbu.
- **Odstranění dvojí gesci** Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství smazáním *Odborného lesního hospodáře (v lesích národních parků)*, přičemž jsme zanechali profesi *Odborný lesní hospodář (MZe)*
- **Sloučení podobných profesí** v gesci Ministerstva zdravotnictví, Českého báňského úřadu a Ministerstva životního prostředí.
Například: Ředitel hlavní báňské záchranné stanice + Vedoucí závodní báňské záchranné stanice → Báňská záchranná služba (ČBÚ)

V současné době je v Databázi regulovaných povolání a činností 371 profesí. Od minulého roku jsme snížili tento počet o 15 profesí, což bylo přeneseno i to Evropské databáze regulovaných profesí.

V nejbližší době by mělo dojít k dalšímu snížení počtu regulovaných profesí (cca o 13), a to zejména sloučením profesí, u kterých se jedná o stejnou činnost, avšak s různými poli působnosti, čímž se počet profesí násobí. Příkladem mohou být například **revizní technici elektrických, plynových tlakových a zdvihacích zařízení**, které jsou v gesci třech uznávacích orgánů (MPO, MPSV, ČBÚ). Původně 12 profesí tedy zredukujeme na 4, přičemž bude v Databázi jasné, který orgán má žadatel oslovit. Dále bude sloučena například profese **lodníka**, který je také regulován dvěma uznávacími orgány (SPS a MD) pouze v závislosti na tom, zda se jedná o vnitrozemské nebo námořní plavby.

Přehled změn, které jsou již projednány a budou provedeny v databázi regulovaných profesí:

Název v IS UOK	ID	Uznávací orgán	Název sloučené RJ	Uznávací orgán
Revizní technik elektro	30	ČBÚ	Montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení	MPO, MPSV, ČBÚ
Revizní technik elektrických zařízení	268	MPSV		
Montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení	121	MPO		
Revizní technik plynových zařízení	29	ČBÚ	Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny	MPSV, ČBÚ, MPO
Revizní technik plynových zařízení	274	MPSV		
Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny	607			
Revizní technik tlakových zařízení	28	ČBÚ	Montáž, opravy, revize a zkoušky tlakových zařízení a nádob na plyny	MPO, MPSV, ČBÚ
Revizní technik tlakových zařízení	273	MPSV		
Montáž, opravy, revize a zkoušky tlakových zařízení a nádob na plyny	508	MPO		
Revizní technik zdvihacích zařízení	31	ČBÚ	Montáž, opravy, revize a zkoušky zdvihacích zařízení	MPO, MPSV, ČBÚ
Revizní technik zdvihacích zařízení	275	MPSV		
Montáž, opravy, revize a zkoušky zdvihacích zařízení	118	MPO		
Technik požární ochrany	103	MV	Požární ochrana	MV, MPO
Osoba odborně způsobilá v oblasti požární ochrany	262	MV		
Technicko-organizační činnost v oblasti požární ochrany	132	MPO		
Odpalovač ohňostrojů	21	ČBÚ	Provádění trhacích a ohňostrojových prací, odpalovač ohňostrojů	ČBÚ, MPO
Provádění trhacích a ohňostrojových prací	160	MPO		
Lodník	445	MD	Lodník	MD, SPS
Lodník	547	SPS		
Strojmistr	443	MD	Strojmistr	MD, SPS
Strojmistr I. třídy	562	SPS		

Strojmistr II. Třídy	563	SPS	
----------------------	-----	-----	--

Na základě analýzy regulovaných profesí a výsledků veřejné konzultace jsme uznávacím orgánům navrhli následující změny, které bychom co nejdříve chtěli zavést. Stejně jako v předchozích případech se nejedná o legislativní změny, jde pouze o sloučení v rámci Databáze z důvodu větší přehlednosti pro uživatele a před jejich aplikací v praxi budou s příslušnými resorty konzultovány.

Další návrhy na sloučení profesí – budou projednány s příslušnými resorty

Regulované profese	Uznávací orgán	Sloučení
Druhý strojní důstojník pro lodě s výkonem hlavních motorů 3000 kW a více	MD	<i>Druhý důstojník pro lodě námořní plavby</i>
Druhý strojní důstojník pro lodě s výkonem hlavních motorů do 3000 kW		
Motorář I. třídy	MD	<i>Motorář</i>
Motorář II. třídy		
Námořník I. třídy	MD	<i>Námořník</i>
Námořník II. třídy		
První palubní důstojník pro lodě o hrubé prostornosti 3000 GT a více	MD	<i>První palubní důstojník pro lodě námořní plavby</i>
První palubní důstojník pro lodě o hrubé prostornosti menší než 3000 RT		
První strojní důstojník pro lodě s výkonem hlavních motorů 3000 kW a více	MD	<i>První strojní důstojník pro lodě námořní plavby</i>
První strojní důstojník pro lodě s výkonem hlavních motorů do 3000 kW		
Osoba pro výkon běžných prohlídek mostů a pozemních komunikací	MD	<i>Osoba vykonávající prohlídky mostů</i>
Osoba pro výkon hlavních a mimořádných prohlídek mostů pozemních komunikací		
Převozník I.tř.	SPS	<i>Převozník</i>
Převozník II.tř.		

Převozník III.tř.		
Bezpečnostní poradce pro přepravu nebezpečných věcí	SPS	<i>Bezpečností poradce pro přepravu nebezpečných věcí</i>
Bezpečnostní poradce pro přepravu nebezpečných věcí na silnici	MD	
Bezpečnostní poradce pro přepravu nebezpečných věcí pro železniční dopravu	MD	

V blízké budoucnosti bychom chtěli začít jednání s uznávacími orgány o **legislativní deregulaci profesí**, což by zahrnovalo změnu zákonů. Náš cíl je vyjednat buď úplnou deregulaci, nebo změnu podmínek pro výkon. Jedná se zejména o deregulaci řemeslných, vázaných i koncesovaných povolání v gesci MPO (např. *výroba a opravy hudebních nástrojů, péče o dítě do tří let věku v denním režimu, provádění veřejných dražeb – dobrovolných i nedobrovolných*), dále například *Zprostředkovatel práce* (MPSV) nebo *Učitel náboženství* (MŠMT).

Provedli jsme také přezkum situace v jiných zemích Evropské unie. Nelze ponechat bez povšimnutí, že regulujeme asi 8 profesí jako jediní v rámci evropských společenství. V budoucnosti tedy budeme s příslušnými resorty projednávat potřebu a opodstatnění jejich regulace. Také nutno poznamenat že se již blížíme prvnímu místu v počtu regulovaných profesí. Polsko, které doposud regulovalo nejvíce profesí v EU, bude v nejbližší době upravovat regulaci asi 200 profesí. Vzhledem k tomu, že situace v Polsku je velice podobná naší, rádi bychom se jejich přístupem nechali inspirovat.